

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

* M E D E A .

DRAMATIS PERSONÆ.

MEDEA. JASON. CREON. NUTRIX. CHORUS
CORINTHIORUM. NUNCIUS.

A R G U M E N T U M .

Iason cum uxore & liberis post interfectum Peliam Corinthi exsulabat. Vbi quoniam Creon rex illum generum legisset, Medea res suas sibi habere à marito, ab rege aliud exsilium querere jubetur. Illa unius diei impetrata mora, Creuse sponsa, pallam & monile magicis in secula venenis mittit : quibus indutis ignem corripuit palla, misereque nova nupta, una cum patre in natae auxilium accurrente, combusta est. Medea denique filios, quos Iasoni pepererat, in patris conspectu trucidatis, per aëra auisugit.

A C T U S P R I M U S .

M E D E A .

Medea deserta superos inferosque Iasonis ultores invocat.

Dii conjugales; tuque genialis torigi
Lucina custos; quæque domitorem freti

* M E D E A .] Euripidis drama imitatur maxime omnium æquale, & elaboratum. Adeo ut nec esse illius Critici antiqui suspicari sint. Quod ad argumentum vero, plurimum permisit sibi. Neque enim usus fuit τῆ χειρὸς πρῶτες, quod plerumque solent Tragici, sed aut immutavit pleraque, aut effinxit. Sane ab antiquorum plerisque discessit. Et in iis præsertim, quæ de liberorum caede. Quod Corinthiorum gratiæ dedisse existimatur, quos istius facti tum adhuc invidia premebat. Chorus hic è viris, ibi è feminis Corinthiorum. Ibi omnes summo artificio argumentum promovent, & ex ipsa fere resunt petiti. Duo hic ἑταίροι Κορινθίων, & seruiunt subiecto: Epithalamium, quod Corinthii canunt, & qui est de vesania Medæ. Medii duo, satis longe sunt petiti: non enim tum navigabat Iason. Etiam ἡ ἑταίρα Medæ ex parte servat. Quamvis Græcus, meo quidem sensu, vincit. Admiranda enim ibi est δεινότης illa. Pessima enim ea indoles, non quæ erumpit læsa, sed quæ fallit. Ovidius quoque in epistola Medæ longe magis & sedatum & æquale dedit:

Quod & in Tragedia fecisse verisimile est. Meliore etiam consilio ineram ejus manifestam & dissimulationem, duos choros inserit. Hic vero subito mutatur. Cætera eruditi conendant. *Heinsius*. Medæas multi censerunt. apud Græcos occurrit fabulus, Stratis & Cantharus, sed horum Medæ comædiæ fuerunt; tragedias hoc nomine invenio composuisse, Græce quidem Euripidem, (quam nonnulli Nicophroni ascribunt) Herillum, Diogenem, Philiscum, & Demologum; Latine vero Ennium, Artium, Pacuvium, Varronem, & Ovidium. *Delrius*.

Vers. 1. Dii conjugales;] *Jupiter & Juno γαμήλιοι*, seu τέλειοι. *Πρωί* seu *Suada* nuptiarum conciliatrix, pronuba. *Diana* sive *Lucina* de qua mox. *Venus ἡγετυδίας* genitrice domina: *Genie* (qui quod una natus sit natosque tueatur, vel quod ut generetur curet, à gignendo nomen habet) & *Hymenææ*, Nuptiarum præses: de quo Thebaïd. vers. 262. *Farnabius*. *Genialis*] Qui in Genii (natura Dei) honorem, nuptiis sternitur. *Idem*.

2. *Lucina*] Græcis *Εἰστέβια*, puer.

Tiphyn novam frænare docuisti ratem;
 Et tu profundi sæve dominator maris;
 Clarumque Titan dividens orbi diem;
 Tacitisque præbens conscium facris jubar
 Hecate triformis; quosque juravit mihi

Deos

puerpetii præfes Diana, partuientibus à Parcis præfecta, quod ipsam sine dolore in utero gestasset mater, & absque sensu in lucem edidisset. *Callimach.* Lucina dicta. Ovid. *dedit hæc tibi nomina lucus, Aut quia principium tu dea lucis habes.* ad partendum autem confert Luna. *Quæque dormitorem fecit*] Infra noster: *Tiphys in primis domitor profundi.* Florent. tamen *dormituram* freta. ut de rate sive navi accipiatur. Mare adhuc fetum & intractabile hominibus reddituram obnoxium & morigerum. *Frenare* (quam frustra metaphoram audaciorum vocant) est instruere & regere rudentibus quasi frenis. Eadem audacia Virgilius: *classisque immittit habenas.* Valerius Flaccus lib. 1. *volat immisissis cava puppis habenis.* lib. 4. *permisissis jam fundere rector habenis Vela.* Gron. *Quæque*] *Minerva.*

3. *Tiphyn novam frænare docuisti ratem;*] Sic Catullus, *currum* pro navi; & Horatius, *Eurum* per Siculas undas *equitare* dixit. tale illud ex veteri poeta apud Carisium lib. 4. *Tiphyn aurigam celeris fecere carine.* quod, si vera refert Iul. Pollux, è Græcâ tragediâ fuit expressum. *Delrius.* *Tiphyn*] Gubernatorem navis in Argonautica expeditione. *Farnab. Novam*] Ovid. *epist. Parisidis: Phœsida puppe nova venit Paqasæus Iason.* lib. 3. *Trist. que cura pugnacis facta Minervæ* Per non tentatas prima cucurrit aquas. *Rader. Docuisti*] Minervam alloquitur. *Delr.*

4. *Et tu*] Neptune. *Farnabius.*

5. *Titan*] Sol filii Hyperionis, qui unus è Titanibus. *Idem. Dividens orbi diem;*] Alternis utrumque hemispherium illuminans. *Delrius.*

6. *Tacitisque sacris*] Noctu & in

locis seceris fieri solitis, magicis, necromanticis. *Farnabius.*

7. *Quosque juravit*] Ovid. 7. met. *per sacra triformis Ille dea, luoque feret quod numen in illo, Perque patrem socieri cernentem cuncta futuri, Eventusque suos & tanta pericula jurat.* Epitola Medæ: *Conscia sit luno sacris præfecta maritis, Et dea, marmorea cuius in ade sumus.* Valerius Flaccus 7. Argon. *Per te, que superis divisque potentior imis* Perque hac ergo tuo redeuntia sidera nutu, *Atque per has nostri juro discriminis horas.* Vel, inquit interpretes, generaliter deos, pro more in contrahendis nuptiis iurejurando testes adhibitos, invocat, vel Sidera & Horas. Utrumque non sine ineptiis. Falsum est pro more nuptiis iusjurandum interpositum. Vnde enim tam frequentia & quotidiana divortia? & quidem sine resecratione? Si qui jurarunt, proprias fecerunt ob causas, non ex more solenni. Sic Ptolomæus Ceraunus sumptis in manus altaribus inauditis ultimis execrationibus adjuravit, se sincera fide matrimonium sororis Astinotês petere, nuncupaturumque se illam reginam, neque in contumeliam ejus se aliam uxorem habiturum, Iustin. 24. Sic Tiberius equiti Romano iurisjurandi gratiam fecit, ut uxorem in stupro generi compertam dimitteret, quam se nunquam repudiatum ante juraverat, Suet. 35. Sic Cajus Ennias Nævia Macronis uxori, ad stuprum sollicitatæ, de matrimonio suo iurejurando cavet, idem cap. 12. Sic & Iason, ut beneficio Medæ se dignum ostenderet. Et hi, quique his similia fecerunt, jurarunt non inter solennia nuptiarum, sed ante, ut inducerent speratas ad condicendas nuptias, quæ postea

Deos Iafon; quosque Medea magis
 Fas est precari; noctis aeternae chaos
 Aversa superis regna, Manesque impios,
 Dominumque regni triftis, & dominam fide
 Meliore raptam, voce non faufta precor:

Adefte,

poftea folemnibus confirmarentur. Frufta adfcribunt Lucani locum de repetitis Catonis & Marcia nuptiis: *facerisque deos admittere testes*. Nam dii testes adhibentur facris, quotiescunque invocantur, ut propitii adfint & annuant litationi. Hoc ex eodem more hic, ex quo Terentianus senex: *Abi, deos comprecare, uxor hodie tibi ducenda est. At horas sui difcriminis quum appellat Iafon, non jurat per Horas deas, fed adjurat hoc fuum tempus, hæc difcrimina, & ut ait Ovidius, tanta pericula. Cujus formulæ hæc eft fententia: Ita evadam hoc periculum, has tanti difcriminis horas, ut tibi fidem feruabo: fi fcienis fallo, non evadam, aut in idem grauifime periculum recidam.* Gronovius. Apollodorus lib. 1. de Medea: *ἡ δὲ, ἔς τε ἄμφοτεν Ιάσονν Ἰεὺς ἐπινοῦσας ἀσεμῶν.* Delrius.

8. *Medea magis*] Inferni facris magicis initiata. Farnabius.

9. *Chaos*] Hiatum & cæcam voraginem aeternæ noctis, id eft, mortis & inferorum. Vide Hercul. verf. 609. & Thyest. verf. 830.

10. *Aversa superis regna,*] Scio, ut interpretentur. Sed Etrufcus: *Aversa Superis*. Et verius puto. Nam frontem inferorum fpectantem in alium polum, tergum nobis obverfum fingit. Vnde in Agamemnone: *Vos Umbra precor; Referate paulum terga nigranti poli.* Quare etiam apud Lucanum lib. 1. verf. 54 legas cenfeo: *Nec polus averfi calidus qua vergitur Austris: & lib. 8. verf. 337. calumque perofus Averfofque polos alienaque fidera queris.* Similiter apud Statium lib. 8. Thebaid. verf. 358. *Qualis ubi averfi ferretus pabula cæli Nilus, & Eois magno bibit ore pruinas; & lib. 2. Achill.*

verf. 539. *licet ille fonantibus antro Tethyos averfa gremioque prematur aquofa.* Nam nolter polus nobis adverfus eft fpectare cælum natis: relinquitur ut alter fit *averfus*. Ipsi autem inter fe quum confiderantur, non Antarticus magis eft adverfus Arctico, quam Arcticus eft adverfus Antartico. Præiit his omnibus Virgilius: *Non tam averfus equos.* Vbi recte Servius: *non in alio orbe habitamus.* Iuvat & illud in fexto Æn. *jacet extra fidera telus Extra anni falisque rivas, &c.* Tum Noftri in Oedipo: *quisquis fub hoc in alia verfus fidera ac folem avium dependet orbis.* Hæc *averfum* alium polum volunt, non *adverfum*. Aliter Cicero, quum in Somnio Scipionis: *Australis ille, in quo qui inftitunt adverfa nobis urgent veltigia.* Et Tibullus ad Meffalam: *Fertili hanc inter pofta eft interque rigentes Noftraq; & hinc adverfa fole pars altera noftro.* Horum alia ratio eft. Gronovius. *Manesque impios,*] Interpretantur umbras (feu animas impiorum corpore exutas. At *Manes impii* funt inferi immifericordes, qui nemini parcunt, omnes ad fe trahunt. Vt Horatio, *Impube corpus, quale poffet impia Mollire Thracum peftora.* Sic contra pius clemens & pietas clementia. Idem.

11. *Dominumque*] Plutonem. Farn. *Dominam*] Proferpinam. Virgilius 6. Æneid. *Hi dominam Ditis thalamos deducere adorti.* Delrius.

12. *Meliore*] Raptam, Pluto uxorem duxit; ductam, non repudiavit umquam, ut Iafon Medeam. Idem. *Raptam*] Hiftoriam raptus Proferpinæ tribus lib. Claudianus fcripfit, brevius Ovid. lib. 5. Metamorph. id cur confectum, ex Firmico didici lib. de mysteriis

Adeste, adeste sceleris ultrices dea,
 Crinem solutis squallidæ serpentibus,
 Atram cruentis manibus amplexæ facem,
 Adeste: thalamis horridæ quondam meis
 Quales stetitis. conjugi letum novæ,
 Letumque socero & regiæ stirpi date.
 Mihi pejus aliquid, quod precer sponso malum:

15

Vivat.

mysteriis & erroribus prophanarum religion. cap. 7. plures procos habuisse Proserpinam, & inter eos divitem quendam rusticum, nomine Plutonem; qui cum amoris impatiens, mortem non ferret, inventam vesperi, in Ennæ finibus prope Pergum lacum amœnissimum, vehiculo superimpositam avexit. raptorem cum armatorum turmis Ceres persequitur, qui vitæ suæ timens, & prædæ retinendæ spem abiciens, equos per medium lacum impulit; cuius profundis voraginibus uterque demersus interit. Postea solatio matris, Ennenses ab inferorum Deo Plurone raptam fixerunt. Quæ sivit interea toto fere terrarum orbe filiam Ceres, & Atticis frumentum secum è Sicilia delatum divisit, jaciendi feminis & frugis colligendæ disciplinam tradidit: eo devincti beneficio, Ceteri namque illius divinos honores decreverunt. quæ cuncta ample Firmicus, scriptor Christianus, alius ab astrologo nugacissimo. Delvius.

13. Adeste, adeste sceleris] Flor. Nunc nunc adeste sceleris. Virgilius 5. Æn. Nunc nunc insurgite remis Helto-ri socii. Heinf. minor: Huc adeste sceleris. Sed videtur illud prius Adeste referendum ad jam rogatos deos, & ita distinguendum: voce non frustra precor, Adeste. Adeste sceleris. Quamquam optimi codicis lectio in eandem sententiam distingui possit: voce non frustra precor, Nunc nunc adeste. Sceleris ultrices, &c. Adeste. Monstrate præsentem, vindicta scilicet perjuri. Gronov. Ultrices] Eumenides, Pœnæ, Furia, Hercul, Fur, vers. 100. Eu-

menides Atheniensibus dictæ *αἰσχροῦ* *Γεωρ.* auctoribus Sophocle, Aristophane, Plutarcho, ceteris. Inde factum ut Pœnæ dicantur, à Virgilio, in Ciri: Ergo jam causam mortis me dicere iunctæ Verberibus sœvo cogunt sub iudice Pœnæ.

14. Crinem] Erinny, Furia, excutite pronam flagranti vertice pinum Stridentisque comas. Fatnabius. Serpentibus,] En habitum, quo Furia depingebantur: Vetula, caput anguibus pro capillitio cinctæ, sanguineam manu facem gestantes & flagellum. primus illis Æschylus angues attribuit, mox cæteri. Caullus: Eumenides; quibus, anguineo redimita capillo Froni expirantis præportat pectoris igithe. Delvius.

16. Thalamis] Nuptiis insaufi exitus furias statuunt auspices & pronas. Nam mihi nec Iuno nec Hymen, sed tristi Erinny Prætulit insaufas sanguinolenta comas. Hypsip. Ovidius. Vide Octav. vers. 23. & 158. Farnab.

17. Conjugi] Creusa. Al. Glaucæ.

18. Socero] Creonti.

19. Mihi pejus aliquid,] Non videntur sana & auctore digna. Interpretantur, date mihi malum longe deterius, quod imprecet perfido Iasone. Sed pessimi omnis est ita concipere preces: date mihi malum. Cruterus aliquid, confirmatum à Flor. & intelligit *non est*: ut dicat: quod ad Iasonem spectat, non indigere se opera Furiarum, esse enim sibi ad manum, quod ei impreceur omni malo pejus. Nondum satisfacit. Cogitabam aliquando: *De pejus aliquid.* Quoniam me

Vivat. per urbes erret ignotas egens,
Exul, pavens, invisus, incerti lapsis.

20

Me conjugem optet; limen alienum expetat,
Jam notus hospes: quoque non aliud queam
Pejus precari, liberos similes patri,
Similesque matri. parta jam, parta ultio est.
Peperi. querelas, verbaque incassum fero.

25

Non

me dedignatur, date & comparate aliquid pejus. Passim enim sese sceleratam fateatur. Cogitabam etiam: *Nisi pejus aliquid. Quod precer sponso malum? Vivat, per urbes erret.* Certe Florentinus ⁷⁷³ malum subijcit notam interrogationis. Fortassis denique: *Me pejus aliud quod precer sponso malum?* Gronovius.

20. *Ignotas*] Et inimicas. *Farn.*

21. *Laris*.] Domus, loci habitandi. *Idem.*

23. *Iam*] Namque & hic apud Creontem hospes est. *Idem.*

24. *Similes*] Perfidios.

25. *Similesque*] Veneficos, crudelēs. *Farnabius. Parta jam, parta ultio est. Peperi.*] Ad mentionem liberorum, quasi Osiri invento, sic exclamatur. *Peperi.* id est, habeo liberos ex ipso, per quos punietur, haud dubie futuros patri matrique similes, id est proditores ac desertores: ut ille conjugis, hæc patris. Hactenus enim tum, & nihil gravius cogitabat: necdum ei in mentem venerat, ut sua manu illos trucidaret. Nihilominus facit hoc ei verbum excidere Seneca adhuc ignaræ, quasi omen futuræ cædis. Statim tamen quasi tarda illa vindicta & inani gaudio, increpat se frustra querentem: quamvis nihil ultra proficiat, nisi quod intelligit spem vindictæ unicam esse in ipsa sibi, & sibi faciendum esse. Quam autem viam & rationem ulciscendi velit tentare, hoc nondum cantico exputat. Raderus mavult ad liberos ex Creusa gignendos referre. Sed, *Similesque matri*, non convenit Creusæ, quæ nullo scelere infamabatur: dein

isti jam optaverat letum, priusquam pareret. Corrigit idem, *Peperi.* At nondum repererat, sed quasi infirmum tetigerat gradum struendi sceleris. Ex illa ipsa, *parta jam, parta ultio est. Peperi*, pars sunt inanium querelarum. Itaque nec in illis, quæ sequuntur quicquam certi, sed vagæ comminationes & profusio gravis quidem iræ, sed quo vergat, nondum decernentis. Pariter ominosa sunt vers. 35. *curris patriis*, & vers. 39. *fax pronuba cum sacrificiis precibus & supplicium per viscera*: in quibus aliquid desidero in interpretibus: sic enim loquuntur, quasi directo Medea innuat intelligatque medicatum ignem & incantationes & liberos occidendos. At ars est Poëtæ jubentis eam adhuc ignaram imprudentemque & necdum intelligentem, quid omninetur, præflagire & turbatam dicitare, quod futuris ejus consiliis congruit, etsi nondum ipsa verbis hos sensus imponat. Nam curtus petit, non tantum abducturos se post scelus peractum, sed quasi Phæthron orbem terrarum, Corinthon & Isthmum crematura. At vers. 39. intelligit: Restat, ut ego quoque his nuptiis aliquid solennitatis addam & efficiam, ut sint celebriores mea vindicta. Denique per viscera quære supplicio viam, est, vel, peri, dum perdas. Vt Clytæmnestra in Agamemnone: *per tuum, si aliter nequit, Latus exigatur ensis, & perimat duos.* Tantum intelligit persona, quæ loquitur. Sed poëta, observans vim naturæ & animi in præflagiando, quod instat, ejusmodi verbis hanc mentem ejus explicat, quæ etiam si-
gnificare

Non ibo in hostes? manibus excutiam faces,
 Cœloque lucem? spectat hoc nostri sator
 Sol generis! & spectatur, & curru insidens
 Per solita puri spatia decurrit poli?

30

Non redit in ortus, & remetitur diem?

Da, da per auras curribus patriis vehi.

Committe habenas, genitor, & flagrantibus

Ignifera loris tribue moderari juga.

Gemino Corinthos littori opponens moras,

35

Cremata flammis maria committet duo.

Hoc restat unum: pronubam thalamo feram

Ut

gnificare possint, quod illa postquam
 deliberaverit, & explorata habebit
 consilia, peractum est. Gronovius.

27. *Hostes?*] Creontem, Creusam,
 Iasonem. *Farnabius.* Manibus excu-
 tiam faces,] Ex manibus *δεδυχησθαι*
 illas Creusæ nuptiis præferentium. de
 facibus, vide quæ ad v. 263. & v. 507.
 Thebaid. infr. vers. 112. *Idem.* Apud
 Romanos solebant *δεδυχεῖν*, hoc est,
 faces præferabant pueri patrum matri-
 mique, easque numero quinque. Fel-
 sus: *Facem* (inquit) *in nuptiis in ho-*
norem Creusæ præferabant, aquaque spar-
gebatur novæ nuptæ; sive ut casta pura-
que ad virum veniret, sive ut ignem
atque aquam cum viro communicaret.
Idem: rapi solet fax, qua prælucente
novæ nuptæ deducta est, ab utrisque ami-
cis: ne aut uxor eam sub lecto viri ea
nocte ponat, aut vir in sepulchro eam
comburendam curet: quo utraque mors
propinqua alterius utrius captari puta-
tur. Delrius.

28. *Cœloque lucem?*] Inducamque
 extinctis facibus tenebras? *Farnabius.*
Nostri sator. Ætæres enim Medææ pater
 fuit, Solis ex Perfa Neptuni filia natus.

29. *Sol generis! & spectatur,*] Me-
 rito Lipsianum spectatur contra Del-
 tium tuetur Guterus. Hippolyto:
tuoque siderum caput Radiate, tantum
ne nefas stirpis tuæ Speculare, lucem
merge, & in tenebras fuge. *Idem recte*

defendit puri contra Lipsianum curvò.
 Martialis 8, 14. *specularia puros Ad-*
mittunt soles. lib. 4, 64. *Puri leniter*
admoventur æstris Celsa culmina deli-
cata villa. Gronovius. *Et spectatur,*
 Annon horrens refugit, vulusque suos
 regit?

30. *Puri*] Non mutati, nulla nube
 maculati, nec in ortum redeuntis, ut
 in scetele Thyestæo? vide Act. 4. cum
 Choro, & Act. 5. Thyest.

32. *Patriis*] Avitis, ut Phaëtonza
 quondam paterno curru.

34. *Juga.*] Equos Solis ignipedes,
 flammivomos.

35. *Gemino Corinthos littori opponens*
moras,] Florent. *Corinthos.* Videtur
 etiam scribendum littore. Non enim
 littori opponit moras Corinthus, sed
 per litus utrumque mari. Plancus ad
 Senatam apud Ciceronem lib. 10. *us*
aut celeriter pollicendo magna in spe ad
proficiendum impedimenta opponerem.
 Gronovius. *Gemino*] Et comburam
 Corinthiacum Isthmon cum urbe in
 qua Creon, Iason, Creusa. Sic: *Quis*
secat & geminum graciliis maris separas
Isthmos, Nec patitur conferre fretum;
si terra recedat, Ionium Egeæ franges
mare. Nam à dextra habet mare Io-
 nium, à sinistra Ægeum.

37. *Pronubam thalamo feram* *Ve*
ipsa pinum;] *Facem* è pinu. vid. infr.
 vers. 111. & Thebaid. vers. 263. Sunt
 quæ

Ut ipsa pinum; postque sacrificas preces
 Cædam dicatis victimas altaribus.
 Per viscera ipsa quære supplicio viam,
 Si vivis, anime: si quid antiqui tibi
 Remanet vigoris, pelle fœmineos metus,
 Et inhospitalem Caucasum mente indue.
 Quodcunque vidit Phasis aut Pontus nefas,
 Videbit Isthmos. effera, ignota, horrida,
 Tremenda cœlo pariter ac terris mala,
 Mens intus agitat; vulnera, & cædem, & vagum
 Funus per artus. levia memoravi nimis.

40

45

Hæc

qui *Spinum* legunt: nam & è Spina alba faces nuptiales fieri solitæ. Catullus: — *manu Pineam quate rædam.* quo loco Palladius, Parthenius, Muræus, & Beroaldus in Apuleium, ex Festo & Plinio reponunt *Spineam*. Scaliger in Conjectaneis, unum Varonis & alterum Ovidii locum eodem pacto emendavit. ejusdem opinionis est Alexander Sardius lib. 1. de moribus & ritibus gentium cap. 7. Me autem valde movent omnia Senecæ exemplaria, quæ & hæc & paulo inferius semper *pinum* continent. Virgilius etiam, in Citi scripsit, *Pronuba nec cæstos incendet pinus odores.* Et vero ex diversis arborum generibus hæc faces confici poterunt. Plinius sane suis temporibus ex corylo confici consuevisse scribit. Quamobrem Barnabæ Briffonio assentior, existimanti tam pinum, quam spinam albam huic usui solitam accommodari. Vt ea fumorum virotum emendatione scriptoribus illis opus non sit. *Delrius.*

41. *Si vivis,*] Se ad vindictam incitat.

43. *Caucasum*] Feritatem & crudelitatem Heniochorum & Scytharum qui ad Caucasum: nam illic solent hospites mactare. Thyeist. vers. 1046. vel etiam meam, quæ è Colchide. *Farnabius.*

44. *Quodcunque vidit*] Tale hic in

Corintho patrabo facinus, quale olim in Colchis; cujus Phasis fluvius est, quæque Ponto contermina. ubi scilicet fratrem Absyrtum dispersi disperique, ut patri me insequenti motam injicerem, dum artus dissipatos colligeret. *Idem. Phasis*] Teste Prolomæo, ex montibus Caucasus, teste Strabone, ex Armenia; teste Plinio, ex Moschis nascens, Hippum, Glaucum, Cyaneum, & alios annes recipit, & antequam prope Phasim urbem mari illabatur, centum & viginti pontibus jungitur. Hecateus Milesius putavit influere in Oceanum, sed errore confucavit Artemidorus Ephesius, & Eratosthenes, vere enim illabitur in Euxinum pontum, ut Apollonii Scholiasæ tradidit. Prius *Arcturus* vocabatur, mutati nominis causam, sed fabulosam, narrat Plurarchus *εἰ τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰουίου*. Procopius libro 2. de bello Persico indicat, circa fontem vocari, *Βασ. Δελριος. Pontus*] Euxinus, per *ἀπὸ τοῦ Ἰουίου*; cum prius ob incolarum immanem crudelitatem ἀγῆς & dicebatur. vide Ammianum Marcellinum lib. 22. *Idem.*

46. *Tremenda*] Diis & hominibus abominanda. *Farnabius.*

47. *Vagum Funus per artus.*] Funus vagum, quia colligendum fuit dispersis longe lateque Absyrti læcæati membris. *Fahritius.*

49. Hæc

Hæc virgo feci. gravior exurgat dolor.

Majora jam me scelera post partus decet. 50

Accingere ira, teque in exitum para

Furore toto: paria narrentur tua

Repudia thalamis. quo virum linquis modo?

Hoc quo secuta es. rumpe jam segnes moras:

Quæ scelere parta est, scelere linquenda est domus. 55

49. *Hæc virgo feci.*] Hæc in fratre Absyrtæ feci virgo nondum afflicta tot malis, ut Iasoni nubere, cui nuptæ & ex eo matri factæ, ne dimittat, vel etiam in repudii vindictam, majora sunt scelera excogitanda. *Farnabius.*

52. *Paria*] Equè crudelia & scelestia. Nuptias prodicione patris & cæde fratris conciliavi; repudium cæde superinductæ Creusæ & propriorum liberum ulciscat. *Farnabius.*

55. *Qua scelere parta est, scelere linquetur domus.*] Speciose corruptus hic est Lipsianus codex: *Qua scelere parta est, scelere rumpetur fides.* Ex nimis uni personæ convenientibus generalem sententiam fabricatur: quo genere sæpe in poetis est peccatum. Ut alia taceam, notissimum Ovidii: *Cuncta prius tentanda: quum manifesta ratio sita-deat Nafonem scripsisse: per flumina juro Infera, sub terras Stygio labentia lucæ, cuncta prius tentata: sed immedi-cabile vitium. Ense recidendum est, ne*

pars sincera trahatur. Iurat ipse Iupiter se omnia miliocta tentasse, sed frustra. Sic Agamemnone vers. 507. *Nil ratio & usus audet in magnis malis, fecerunt pro Senecæ, audet: ars cæsit malis.* Et intellexit fraudem Cræterus, etsi pro corrupto flarent omnes ejus codices. Is hic fecit utrimque mixtum: *Quæ scelere parta est, scelere linquetur domus.* Sed Florentinus: *Quæ scelere parta est, scelere linquenda est domus.* Nec minus doctis & verbis & sensibus. Domum comparant connubium iniquitas & linquent dissolventes. Terentius Andria: *Domus, uxor, liberi inventi in-vito patre.* Catullus in epithalamio Malliæ & Iulicæ: *Et tibi domus ut po-tens Et beata viri tui; Quæ seni tibi serviet.* Juvenalis Sat. 6. *Permutat que domos & flammea conterit.* Heinſianus quoque minor: *Quæ scelere parta est, scelere linquenda domus.* Si alterutrum est fastidium, priori tutius carebimus. *Gronovius.*

C H O R U S.

Chorus è mulieribus Corinthiis Iasonis & Creusæ nuptiis Epithala-mium præcinit.

Aſclepiadei, Glyconici, & Hexametri.

Ad regum thalamos numine prospero,

Qui cælum superi, quique regunt fretum,

Addunt, cum populis rite faventibus.

Primus sceptriferis colla Tonantibus

Tau-

56. *Ad regum*] Ad Iasonis & Creu-sæ nuptias. *Farnabius.*

58. *Rite faventibus.*] In sacris, ad-fiantes favebant linguâ, id est, malis

verbis abstinebant, bona dicebant & *ὄμιον*: votis & acclamationibus fausta lætaque ominati. Vide Octav. vers. 693.

Taurus celsa ferat tergo candido.
 Lucinam nivei foemina corporis
 Intentata jugo placet. & asperi
 Martis sanguineas quæ cohibet manus,
 Quæ dat belligeris foedera gentibus,
 Et cornu retinet divite copiam,
 Donetur tenerâ mitior hostiâ.

60

63

Et

60. *Taurus*] Neptuno, Apollini, Marti taurum immolari, Iovi nequam vult Servius. Has itaque infestas fore nuptias ominatur. Sed τῷ Διὶ ἡ γυνὴ τῶν ἐπι πάγκυβλοι εἰς τεσσαρσς. Xenophon Cyripæd. Et ἔθυσσά τῷ Διὶ βασιλευσ τῶν ἐγγυ λουθῶν. Iulian. ad Libanium. Farn.

61. *Lucinam*] Iunonem ante omnes, cui vincla jugalia erant, Candida & intacta placet cervicæ juvenca. Idem. *Femina*] Vacca candida, quæ nunquam subjecta fuerit jugo, injugis.

63. *Qua cohibet*] Pax seu Concordia, unde fuit pleno cunctorum copia cornu: alluditque ad νέος Ἀχελού Δείας seu Acheloi. Farnabius. Pax invocatur, δέσποινά γυνὴν, δέσποινά γυναικῶν, ut ait Aristophanes. Eam cum Copia & hujus cornu jungit & Horatius in carmine seculari. *Raderus*. Nullus Senecæ melior hic commentarius quam nummi antiqui, ex quibus ille hanc descriptionem petivit. Duos apponam, alterum Augusti, alterum Vespasiani. Gronovium.

66. *Tenerâ*] Ove, nam hæc Pacis hostia, quæ illi credebatur seorsum extra conspectum Deæ, cujus nec aram sanguine licebat aspergere, quia necesse & sanguinis effusiones Paci advetantur, docent Aristophanes, ejusque Scholiast. in comœd. *Pax*. Deltius. *Hostiâ*.] Ovidius: *Hostibus à domitis hostia nomen habet*. Proprie ergo *hostia*, quæ devictis hostibus mactatur.

Verum Sex, Pompeius, hoc nomen omni victimæ, quæ feritur, commune docet. quia ferite, veteres *hostire* dicebant, & ab hostiando *hostia*. Servio auctore, *Hostia* dicuntur sacrificia eorum, qui in hostem pergunt; *victimæ*, sacrificia quæ post victoriam fiunt. sed hæc (ait) licenter confundit auctoritas. Servio assentit D. Idorus lib. 6. Orig. cap. de offic. & addit: *alii victimæ*

Et tu, qui facibus legitimis ades,
 Noctem discutiens auspice dextera,
 Huc incede gradu marcidus ebrio,
 Præcingens roseo tempora vinculo.
 Et tu, quæ gemini prævia temporis
 Tarde stella redis semper amantibus:
 Te matres avidæ, te cupiunt nurus,
 Quam primum radios spargere lucidos.

70

75

Vincit virgineus decor
 Longe Cecropias nurus:
 Et quas Taygeti jugis
 Exercet juvenum modo,

Muris

nam diſſam putaverunt, quia ic̄tu percuffa cadebat, vel quia vincula ad aras ducebatur. Delrius.

67. *Et tu, qui facibus*] Hymenææ, Deus nuptialis, quem noſter, Bacchi filium, Aſclepiades Apollinis, alii Magnetis volunt; Deus nuptialis, pingebatur juvenis marcidus, voluprate delullutus, temulentus, coronatus roſis, ut noſter innuit, vel amaraco, ut Caullus, dextra faces, ſiniſtra flammæum offerens, in pedibus focos luteos gerens. Catullus in Epithalamio Iulæ & Mallii. *Farnabius.*

68. *Noctem discutiens*] Face quam præter nocturnas tenebras diſpellens. *Auſpice*] Vide Troad. verſu 861. *Dextera,*] Qua auſpicio præbes nuptiis, & facis ut auſpicato contrahantur, auſpicia enim attendi in nuptiis monuit Turneb. lib. 3. adv. cap. 14. Seneca; *Per ego auſpicatos regii thalamos.* Delrius.

69. *Marcidus*] Namque marcentes gaudet vibrare coronas, *Et quaſſare ſucci* & noctem ducere ludo. *Farnabius.* Temulentum Hymenæam hægebant; an quia ſine Cerere & Baccho friget Venus? *Marcidus,* hoc eſt enervatis & fractis viribus, languens ac citubans præviolentia. hunc gradum & marcorum in ſomnolentis cernimus, ſomno

nondum plene diſcuſſo. hinc Plinius Cæcilius, ſomno marcidos dixit. *Delr.*

71. *Et tu, quæ*] Veneris ſtella, noctis prævie Heſpere, diei prænuſtione Phosphore. Hippol. verſ. 748. *Farn.*

72. *Tarde ſtella*] *Ut nox longa quibus mentitur amica,* &c. Ita ſponſorum; noveque nuptiarum deſiderio, tardè procedere videretur dies, nuptiis dictus.

75. *Virgineus*] Virginis ſponſæ, Creuſæ ſeu Glaucæ. *Farnabius.*

76. *Cecropias*] Atticas puellas nuptiales. Cecrops autem primus erat Athenienſium rex. *Idem.*

77. *Et qua Taygeti jugis Exercet*] Sic Fabricius, quum antea vulgaretur: *Et quas Taygeti jugis Exercet*: improbane Delrio. Gruterus revocavit Fabricianum auctoribus codicibus ſuis. Quis autem non videt commodius dici: *Sparta exercet virgines ſuas in jugis Taygeti*: quam, *Virgines in Taygeto exercet Spartam.* & quidem juvenum modo? Nam quod defendi hoc putat verſ. 214. ruruſum illud riu à membranis parum caſtis. non enim exercet ibi, ſed exteret legendum. Statim liber optimus: *Alphæque.* Gronov. *Taygeti*] Laconicæ montis, Spartæ imminentiſ. *Virginitibus Bacchata Lacenicæ Taygeta.* De Spartanis virginibus loquitur,

Muris quod caret, oppidum:
 Et quas Aonius latex,
 Alpheosque facer lavat.
 Si formâ velit aspici,
 Cedent Æsonio duci;
 Proles fulminis improbi,
 Aptat qui juga tigribus:
 Nec non qui tripodas movet,

quitur, de quibus sunt illa antiqua, *Nihil horum simile apud Lacenas virgines, Quis magi palæstra, Eurota, sol, pulvis, labor, Militia in studio est, quam fertilitas barbara.* de his etiam integra exstat Propertii eleg. lib. 3. ubi inter cetera legitur: *Et modo Taygeti crines aspersa pruina, Hortatur patrios per juga longa canes.* Delrius.

79. *Muris quod*] Quod tamen postea muris cingi cepit. prius *ἀνδραγατῆς τῆς σῆκῆς πλίνθοις τε φωνῆς ἰδρον.*

80. *Et quas*] Vincitque Thebanas virgines. Bœotia autem prius Aonia dicta est, ab Aone Neptuni filio. *Aonius latex*] Dirce fons Bœotia: prope Thebas. *Farnabius.*

81. *Alpheusque*] Thyeest. vers. 116. *Idem. Sacer*] Quia fluvii, teste Theocrito, *ἑστὼν Ἰσι*. & quia, ut ait Pausanias *ἡλικκ. α.* Alpei aqua Iovi Olympio grata putabatur; iccircoque Elei hac sacrificiorum cinetes abluebant, iisque Iovis Olympii simulacrum illinebant, teste Moscho & Pausania. *Delrius.*

82. *Si formâ velit aspici, Cedent Æsonio duci;*] Mallet Delrius hos versus transponi, posteriorem loco prioris. Me non adficiente, inquit Gruterus: innuit enim non captare Iasonem laudes à forma. At eum sensum non exstinguit transpositio Delrii: quam tamen nec ego necessariam iudicarem, nisi vidissem eundem in Florentino ordinem versuum. *Si velit,* inquit, quasi dubitans: nam fortes pulchritudinis laudem dedignantur. Sta-

tius de Parthenopæo: *Nec forma sibi laude placet, multumque severis Æperat ora minus.* Gron. *Æsonio*] Hic Æsonius filius, Æson Crethei, Cretheus Æoli, de matre non constat. Andron, Theogniten; Herodotus, Polyphemen; Sitchorus, Eteoclymenem, Pherecydes, Alcymedem Philaci filiam; Apollonius, Alcymeden, sed Clymenes filiam autumat. Iason *πατρὸς τῆς ἰωνος*, quod medicinam à Chitone didicerit, vocatus. hæc Apollonii & Pindari Scholiographi. Ad formam Iasonis indicandam facit illud Atracini Cællium vocantis Iasonem pulcellum apud Fortunatianum lib. 2. Rhetor. Scholiaz. *Delrius.*

84. *Proles*] Hercul. Fur. vers. 455. pulcher, Hipp. vers. 751. *Farnabius.* Bacchus à Iove fulminante & flammis Semelem comburentem genitus. nota res. Sic Colutus Paridis formam Bacchi formositati præponit. *Delrius.* *Improbum autem fulmen*, non quia mortalibus noxium & fontes punit, sed temerarium quia plus ausum quam debuit & decuit, Iovis delicias abstulit. Ut infra Argo: *dedit illa grætes improba pavas.* quæ scilicet aulæ est rumpere fœdera mundi, quamque postea vocat *audacem carinam.* Gron.

85. *Aptat*] Oedip. vers. 425. & Hipp. 752. *Tigribus*] Nam Bacchus dicitur vehi curru junctis tigribus.

86. *Qui tripodas*] Phœbus, qui responsa reddebat per vatem stantem super tripode, hoc est, mensa tribus sulca pedibus, ideo ait *movere tripodas.* *Delrius.*

Frater virginis asperæ.

Cedet Castore cum suo

Pollux castibus aptior.

Sic sic, Cælicolæ, precor,

Vincat fœmina conjuges,

Vir longe superet viros.

90

Hæc cum fœmineo constitit in choro,

Unius facies prænitet omnibus.

Sic cum Sole perit sideris decor;

Et densi latitant Pleiadam greges,

Cum Phœbe solidum lumine non suo

95

Orbem

87. *Virginis asperæ*] Diana venaticis, montivaga, perpetua virginis.

88. *Castore cum suo*] Καστωρ ὁ ἰπποδάμιος καὶ τῆς Πύξης υἱὸς Ἰδολείδης, pulcherrimi, Iove quippe cygno geniti. *Farnabius*.

89. *Castibus*] De castuum certamine consule Virgilium lib. 4. *Æneid. Delrium*. Instrumentum erat, quo Palessitæ utebantur nihilque aliud erat, quam lorium ex corio bubulo manibus circumvolutum: quo & ietum minus sentirent, & adversarium gravius ferirent. ideo Pollux erat armatus castibus, quia pugnarat. *Bernardus*.

91. *Fœmina*] Creusa.

92. *Vir longe superet viros.*] Lipsianus liber, *Vir longe ut superat*: nec damnaturum se ait Gruterus, nisi damarent ad unum omnes Pall. videre-turque Chorus dicere, sufficere si ita inter humanas nuptas excellat sponsa, ut inter viros ipse sponsus. Vix adsequor quid velit: sed si vovet Chorus ita sponsam excellere inter nuptas, ut sponsus inter viros, non video, quemadmodum excludi possit Lipsiana scriptura. Nam vulgata non ponit hoc, excellere sponsum inter viros, sed optat ut excellat. Ferrem eam libentius, si fieret: *Sic sit, calicola, precor: Vincat*, &c. Laudavit prius virginem eminentem inter virgines; sponsum inter pulcros: nunc optaret illam pa-

riter excellere inter matronas, hunc inter maritos: hoc est, ut Creusa Iasoni sit probatissima uxor, Iason Creusæ indulgentissimus maritus. *Gronov.*

93. *Hæc cum virgineo*] Iam prædicavit illam supra cæteras virgines vers. 75. & sex sequentibus. Igitur valde placet, quod Flor. *Hæc cum fœmineo constitit in choro*. Nam & novas nuptas circumdabant matronæ & parabant sponsis. *Stat. lib. 2. Theb. sonat aula tumultu fœmineo. casta matres cinxere corona Argolides. pars virginibus circum undique susa Fœdera conciliant nova solanturque pudorem*. Idem.

95. *Sic cum Sole perit sideribus decor;*] Flor. *sideris decor*. Ut supra, *Virgineus decor*. Idem.

96. *Densi*] Alludit ad etymon sideris septitellii $\delta\epsilon\tau\alpha$ ξ $\pi\omega\lambda\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\varsigma$, id est, à pluralitate & vicinitate Itellarum; aliis autem $\delta\epsilon\tau\alpha$ ξ $\pi\omega\lambda\epsilon\iota\sigma\tau\epsilon\varsigma$, quod ortæ, navigandi tempus designent Atlantides, Vergiliæ. *Farn. Pleiadam*] Synecdoche, pro omnibus sideribus. Pleiades etiam *Pleïoner* dictæ. de his multa Schol. in Apollonii lib. 3. vers. 225. & nos alibi in Hercul. Fur. Latinus Callimachus; *Pleiadam spisso cur coit igne chorus*. ideo noster; *denso*. Delrius.

97. *Cum Phœbe solitum*] Immo *solidum*, ut Flor. *O bu solidus in plenilunio*. Ovidius: *postquam plenissima fulsi, Et solida terras spectavit imagine*

Orbem circuitis cornibus alligat.
 Ostro sic niveus puniceo color
 Perfusus rubuit : sic nitidum jubar
 Pastor luce novâ roscidus aspicit.
 Ereptus thalamis Phafidos horridis,
 Effrenæ solitus pectora conjugis
 Invitâ trepidus prendere dexterâ,
 Felix Æoliam corripe virginem
 Nunc primum foceris, sponse, volentibus.

100

105

Con-

lona. Circuitus cornibus dixit paulo audacius, quæ quasi circumierunt orbem lunæ proeundo se utrumque donec jungerentur. Sic obitos, qui obierunt vel mortui sunt. Appuleius de mundo & de morali philosophia: & male mutant: Sed occasus, qui occidit: placitum, quod placuit: successa, quæ successerunt: societas coita, quæ coiit; pax conventa, quæ convenit: conspirati, qui conspiraverunt. Gronov. Lumine non suo] Lumine nostro & mutuo à sole lucens. Vide Hippol. vers. 741.

98. *Orbem] Hippol. vers. 742.*

99. *Ostro] Id est, purpura, conchylii cruore. αἷς δ' ὄστρε πῖς τ' ἐλέφωσ' ἄρα γὰρ φινύκι μύθη, &c. Fulget ebur veluti, Tyrio quod inxerit ostro Mæoni, aut Paphis lilia mista rosis. Idem. Phœniceo color] Flor. puniceo: ut & nonnulli scripti Desiriani. Gronovius. Thyest. vers. 344. Nonnulli manuscripti legunt puniceo. utrumque recipi potest, nam Phœnicus color, puniceus est, ut docent Ant. Thylesius lib. de colorib. cap. 10. Casar Scaliger, de subtilitate ad Cardanum, exercit. 325. num. 13. Claudianus: Album puniceo pectus discriminat ostro. de ostro Vitruvius lib. 7. Archit. cap. 13. Desirius.*

101. *Roscidus] Rore nocturno madens; vel luce nova, id est, Aurora rosida, Hypallage. Farnabius.*

102. *Phafidos] Medea: ad Phasim nata: supra vers. 44. barbaræ, crudelis, veneficæ: cujus scilicet thalamus Iason merito horreat. Idem.*

105. *Felix Æoliam prendito] Flor. Felix Æoliam corripe virginem. Æolo Hellenis filio (cum Doro & Ionis patre Xutho, fratribus, unde Hellenes, Æoles, Dores, Iones, Græciæ populi) Deucalionis nepoti. ex Enarete Demachi filia, natus Sisyphus, Ephyræ, quæ postea Corinthus, conditor & rex, pater Creontis, cujus filia Creusa Iasonis sponsa. Inde igitur Æolia virgo. quemadmodum etiam legendum præclare coniecerat D. Henlius. Gron.*

106. *Nunc primum foceris sponse volentibus.] Scaliger, sponse. At Guterus: Quibus heic potius videtur, sponse, non attendunt odiose tunc iterari versu sequenti, juvenes. Immo nequaquam odiose: neque enim, juvenes, sunt sponsus & sponsa, sed sponsæ æquales ad officium nuptiale advocati. Soveros alii faciunt Creontem & Æeten, qui nunc gaudeat filiam à marito repudiatam & in exilium missam; alii Æonem & Creonta. At foceris juvenes, ut verba cadunt sonantque hic esse non possunt alii, quam Creon & uxor ejus, sponsæ parentes: ut supra scepri versu Thonibus, nihil aliud est quam Iovi & Iunoni Reginae. At interpretes Neptunum & Platonem addunt. Transse de Neptuno: sed Plutoni sacrificari in nuptiis, quod quæso omen? Deinde, an etiam Plutoni taurus tergo candido? Si quia altum de matre silentium, eam pridem obitæ vis, numerum pluralem accipe pro singulari: aut ita loqui Poëtam,*

tam,

Concesso, juvenes, ludite jurgio.
Hinc illinc, juvenes, mittite carmina.
Rara est in dominos justa licentia.

Candida thyrsiferi proles generosa Lyæi, 110
Multifidam jam tempus erat succendere pinum.
Excute solemnem digitis marcentibus ignem.
Festa dicax fundat convicia Fescenninus.
Solvat turba jocos. Tacitis eat illa tenebris,

Si

tam, ut esset, si viveret. Non ut fuit
cum Medæ sponsum egit Iason, non
quam Hypsipyles. Gronov. Nunc pri-
mam] Namque in priores non con-
seuerat Iason; Ætæ certe invito.
Farnabius.

108. Hinc illinc] Epithalamium à
virginibus & adolescentibus alterne
cantatum, ante thalamum: ne com-
prestat à viro puella audiret vox.

109. Rara est in dominos justa] Nil-
hil mutandum. Rara pro raro, ut pas-
sim Poëtæ. Licentia in dominos raro
est justa, legitima & legibus moribus-
que concessa. Raro justum est licere
dominos liberis dictis figere. Ut apud
Romanos Saturnalibus, & triumphis.
Proprie enim hic *domini* reges. Gron.
Iusta licentia.] Raro jure ac legibus
permitteretur dominis conviciari. ad
hunc locum attendit Claudianus ita
canens; *Permissisque jocos, turba licen-
tior, Exsulter tetricis libera legibus.*
quamquam Claudius de militibus agat.
Spartei autem in sponsum & sponsam
quædam convicia consuevisse, infra
docet, aïens: *Festa dicax fundat con-
vicia Fescenninus.* (quo loco convi-
cium in bonam partem sumitur) Fes-
cennina carmina sunt illa Catulliana;
*Dicere male te à tuis vnguentate gla-
brii marite Abstinerè: sed abstrine, &c.*
nec aliud illustrius invenire potui
exemplum hujusmodi conviciorum;
idque addi potest illi Senecæ exemplo,
quod refert Brill. de ritu nuptiar. Delr.

110 Thyrsiferi proles] Hymenææ
filii Bacchi, qui *Quod solvit curis cor-*

da, Lyæus erit; à λυῶν. thyrsi autem ha-
stæ, quas pampinis intextas Bacchides
in Orgiis gestabant. Supr. v. 67. Farn.

111. Multifidam] In modum spi-
carum incisam, quo facilius flammam
conciat. Idem. Papinian. 3.
Thebaid. *Multifida attollens antiquâ
lumina cedro.* veteres inspicere dice-
bant. Virgilius: — *feroque faces in-
spicat acuto.* Delrius. *Pinum.*] Suprà
vers. 38. *Facem è pinu.*

112. Excute] Iacta facibus accen-
sis flammam, à silice sumta tralacio, è
cujus proprie venis ignis excutitur.
Delrius. *Marcentibus*] Suprà vers. 69.
Ignem.] Fax in nuptiis prælata in ho-
norem Cereris; ignis & aqua adhibita,
quod factus animantium calore & hu-
more corporentur atque animentur ad
vitam. Farnabius.

113. Convicia] Dicta jocularia. ἑπι-
μύθη αἰσχροῦ ἢ ἀχρηστῶνς γέ-
μυθῶ. Chrysost. & Lucan. *Nec more
Sabino Excepit tristi convicia festa
maritus.* Idem. *Fescenninus.*] Pueri
versus Fescenninos omni verborum
lascivia, imo obscenitate refertos can-
nebant, ut novæ nuptæ aures recura-
rent; sed posita prius prætexa, cujus
purpura verecundiæ symbololum. dict.
à Fescennio Hetruræ oppido. aliis à
fascino, quod ad nimias laudes (quæ in
Epithalamio occinebantur) à Nemetsi
vindicanas & arcendum fascinum,
adscribentur Fescennini. Idem.

114. Eat tenebris,] Deducatur ad
matium illa absque facibus, Epithala-
mio, Fescennino; quæ domo patris

Si qua peregrino nubit fugitiva marito.

profuga, peregrinum secuta, raptori clam & inconcesso nupsit, quod fecerat Medea, in quam hoc obiter iacuum est concivium. *Farnabius.*

115. *Peregrino*] Auget odium nam cum peregrinis nuptiæ improbabantur, de quo in Thebaide. & peregrinæ usque adeo male audiebant, ut pro scortis earum nomen acciperetur, quod fuit à Donato observatum in Terent. Andria, Eunuchus, & Phormione: quotquot etiam à patria procul degabant, vix improbitatis aut ignominiae nota se eximere poterant, ut indicat Ennius apud Ciceronem lib. 7. epist. ad Trebatium. *Deltius.* *Nubit fugitiva marito.*] Non facile auctores attentius locuti *fugitivos* dixerunt, nisi

de servis; liberos *profugos* vocabant in pari facto. Itaque inclino in *fugitiva*, quod plerique habent codices. *Græci.* *Fugitiva*] Sic vocat Medeam, quia domo patris profuga raptorem secuta, atque ita fugitiva Iasoni peregrino nupsit. sed ubi nupsit? Timæus, Apollonius, & Orpheus in Coreyra insula tradunt; Dionysius Milesius lib. 2. Argonaut. Byzantii; Antimachus in Lyde, prope fluvium nescio quem; Philetas, Telepho, in domo Alcinoi; Timonæus lib. 1. hist. Scythicæ, in ipsa Colchide Ætæa sciente; Valerius Flaccus canit in Peuce insula cæptas nuptias, adventu Absyrti impeditas, ne perficerentur. Quidam manuscripti *fugitiva*, pro *fugitiva*. *Deltius.*

ACTUS SECUNDUS.

MEDEA. NUTRIX.

Audito Hymenæo furit Medea, quam sedare nutrix laborat, sed frustra.

Med. **O**ccidimus. aures pepulit Hymenæus meas.
Vix ipsa tantum, vix adhuc, credo malum.

Hæc facere Iason potuit? erepto patre,
Patriâ atque regno, sedibus solam exteris
Deserere? durus merita contempfit mea,
Qui scelere flammam viderat vinci, & mare?
Adeone credit omne consumptum nefas?

120

116. *Aures pepulit*] Ovidius in epist. Medæ: *At subito nostras ut Hymen cantatus ad aures Venit. Hymenæus*] Epithalamium, carmen nuptiale, chori sc. præcedentis.

117. *Vix ipsa tantum,*] Ovidius: *Pertinui: nec adhuc tantum scelus esse putabam.*

118. *Erepto patre,*] Postquam eripuit me patri, patrie, regno. *Farnab.*

120. *Durus*] Ingratus, immemor. *Idem.*

121. *Qui scelere flammam*] Herbes & incantamenti illi à me datis viciat æripedes & ignivomos tauros. *Idem.* *Flammam*] Flammam: tauronum factis magicis; mare, lacerato fratre. hæc autem duo nominat, quia ex tribus que Græci mala existimant, duo sunt, mare & ignis, tertium est mulier. *Deltius.* *Mare?*] Mare pacatum artibus lacerati fratris. *Farnab.*

122. *Adeone*] Itane exhaustam mihi credit omnem malatum herbarum scientiam,